

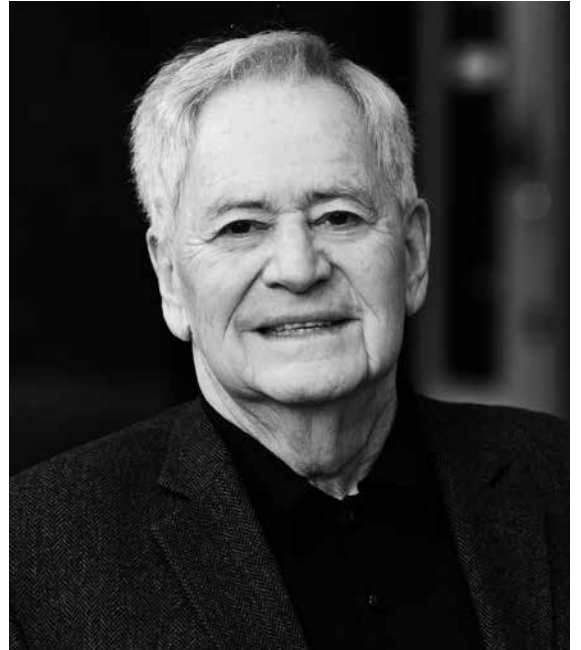
Kun Máté

Zárójelentés

- Szabó István filmjéről

Szabó István (1938-) az a rendező, akinek a neve még azon személyek köreiben is ismert, akik kevésbé mozognak otthonosan a magyar filmek világában. Eddigi pályafutása során számtalan magyar- és nemzetközi díjat nyert el, többek között Balázs Béla-díjat (1965), Kossuth-díjat (1975), illetve a magyar rendezők között elsőként nyerte el az Oscar-díjat (legjobb idegennyelvű film, 1982) a Mephisto című alkotásáért. Még ebben az évben lett Érdemes művész, pár évvel később pedig Kiváló művész is (1985), 2014 óta a Nemzet művésze.

Hosszabb kihagyás után, idén jelent meg legújabb filmdrámája, a Zárójelentés. A filmben szereplő színészek jelentős része a (rendezőhöz hasonlóan) szintén országosan ismert művészekből áll, így láthatjuk (néhányat említve) Udvaros Dorottyt, Eperjes Károlyt, Szirtes Ágit, Stohl Andrást, Kerekes Évát, illetve az osztrák Klaus Maria Brandauert, aki a film főszereplőjét, Stephanus doktort alakítja. A Golden Globe-díjas Brandauerről érdemes megjegyezni, hogy nem először szerepel Szabó István filmjében, ő játszotta a főszerepet a Mephistóban, illetve később a Redl ezredesben és a Hanussenben is szerepelt. Ezúttal egy magyar, nyugdíjazott

doktor szerepébe bújva láthatjuk őt, aki küzd a környezetével és önmagával is.

A film nyitó képsorai Stephanus doktor álmát jelenítik meg, ahol a valóság és az „áhitott” világ válik egy pillanatra eggyé. A doktort felesége riasztja, hogy be kell ugrania egy operába, mert az énekes szívrohamot kapott az előadás közben. Mikor a doktor megérkezik a színpadra, felesége többszöri felszólítására áriázni kezd, ugyanis nagy rajongója az operának, szinte áhítattal rajong érte (sajnos az álomban a doktor magánéneke a közönség nemtetszését váltotta ki). Az abszurd jelenetet a valóság váltja fel, vagyis a kórház bezárása és a doktor nyugdíjazása, amit (szerintem a magyar mentalitástól eltérően) rezignáltan vesz tudomásul, nem hibáztat senkit, nem sajnálatja magát, csupán higgadtan elfogadja a számára rendelt nyugdíjas jövőt. Persze nem sokáig élvezi ezt a kényelmes életet, özvegy édesanyja meglátogatása után elhatározza, hogy visszaköltözik a szülői házba, és folytatva édesapja hivatását, a falu körzeti orvosa lesz. Döntése nem ütközik különösebb ellenállásba, ambiciózus felesége (akit Udvaros Dorottya alakít) nem különösebben marasztalja, édesanyja pedig örül, hogy végre együtt lehet a fiával. A megérkezést követően nosztalgikus pillanatok következnek, Kristóf atya, a gyerekkori barát, aki a falu plé-

bánosa lett (őt Eperjes Károly alakít) már-már gyermeki örömmel fogadja a visszatért orvost (focizni kezd a helyi gyerekekkel, végül egy vehemens mozdulatával össze is tör egy üveg kovászos uborkát is). Az orvosi rendelőben pedig nem más lesz az asszisztense, mint a régi szerelme, Asszisztens Marika (Szirtes Ági). Jó értelemben véve megmosolyogtató, és fokozza a vidéki milió érzetét, hogy néhány szereplő neve a foglalkozás plusz kicsinyítőképzős keresztnév kombinációjából tevődik össze (Énekerzsi, Asszisztens Marika, Fűszeres Marika, stb.)

Az idilli pillanatokat a polgármester (Stohl András) törli meg, amikor közli, hogy a falunak jelenleg nincs pénze a doktor számára szükséges gépekre, majd a termálfürdő megépítése után, ugyanis a polgármester egyik nagy terve, hogy a faluban termálfürdőt nyit (hozzá egy szükséges hotellel), ami majd elhozza a gazdagságot és általános jólétet a falunak. Persze a nézők Stephanus doktorral együtt már az elejétől kezdve érezhetik, hogy ez a tervezett fürdő csupán illúzió, és az egyetlen cél a falu egyszerűbb szellemi síkon létező lakosainak a hitegetése. Stohl András remekül és hitelesen alakítja az irányító, kissé arrogáns karaktert, aki nem tűri, ha valaki nincs vele egy véleményen. Az egyik kedvenc dialógusom közöttük így hangzott: „Gondolom vizsgálták már ilyen

géppel” - mondta Stephanus, majd elővette a horozható EKG gépet. „Még nem. Magának honnan van?”- kérdezte a polgármester. „Vettem”- mondta Stephanus.

A film első drámai fordulata nem sokáig várat magára, a pék (Kovács Lajos) rosszulletén keresztül betekintést kapunk a magyar egészségügy jelenlegi „működésébe”, kezdve a nehezen érkező mentősöktől a passzív ügyeletes orvos át, aki figyelmen kívül hagyja Stephanus utasításait, egészen a passzív kórházi dolgozóig, akik nem tájékoztatják Stephanust a pék állapotáról. A vége természetesen a pék halála, aki a történet egyik mellékszereplője, így az elvesztése inkább kollektív együttérzést vált ki a nézőből.

Valódi értékvesztést a tanítónő, Énekerzsi elkerülhetetlen halála jelenti, aki lényegében a falusi pletykák áldozata lesz. Régi viszonya a polgármesterrel (akkor még iskolaigazgató) stigmaként rakódott rá, egyetlen vigasza a zene szeretete a gyermekkórus irányításán keresztül, ám a házaspár megjelenése hamar a múltban gyökeröző rosszindulatú pletykák megjelenését eredményezte. Kapcsolatát hiába próbálta megszakítani az orvossal (aki kicsit bele is szeretett) a megvető pillantások miatt, a falusiak ezúttal már a gyerekeiket is elkezdtek tiltani tőle, így Énekerzsi az egyetlen örömétől megfosztva már csak a saját életét tudta elveszíteni. A tanítónő karaktere remekül mutatja be, hogy egyedül mennyire tehetetlenek és kiszolgáltatottak vagyunk a rosszindulattal szemben, napjaink egyik új szavával élve nevezhetnénk ezt a „cyberbullying” egyik variánsának.

Stephanus harca önmagával ezen a ponton kezd

érezhetően változni, eddig a miértekre kereste a választ, amire a pap adta a legkézenfekvőbb feleletet (egy kicsit túl öregek ehhez az új világhoz). A tanítónő értelmetlen halála kibillentette a joviális orvos szerepéből, eddig csendesesen fogadta a helyiek és a polgármester okozta kellemetlenségeket. Most viszont szembeszáll édesanyjával (aki az idealizált anyaként nem sokra tartja a menyét, sem pedig a fia barátját, a papot), majd a polgármestert is határozottan helyre teszi. A történet ezen pontján a polgármester át akarja tenni az orvosi rendelőt az iskola egyik szárnyába, hiába tiltakozik ez ellen Stephanus. A polgármester utolsó próbálkozásként meg akarja vesztegetni, de mivel ez nem sikerül, inkább a lejáratására fordítja az energiáját. A sajtón keresztül igyekszik ellehetetleníteni Stephanus doktort, miután kiderítette az orvos egy nagyon régi bagatell ügyét. Újra szárnyra kelnek a rosszindulatú pletykák („Te tényleg a börtönből jössz?” - kérdezte Asszisztens Marika), de ezek lényegében leperregnek az orvosról. Jóval nagyobb csapásként éli meg az előbb említett Asszisztens Marika elbocsájtását, akiért még egyszer szembeszállt a polgármesterrel, de hiába. Ez volt az utolsó csepp, Stephanus elhagyja szülőfaluját. A sors azonban közbeszól, s bár nem jó szívvel, de orvosi esküjének eleget téve segít az időközben rosszul lett polgármesteren, hogy végül egy hosszabb (és szerintem teljesen felesleges) monológgal erkölcsi győzelmet arathasson felette. Ez utóbbiért szerintem kár volt, nem volt szükségszerű, ahogy az egyszerű falusi asszonyok sztereotipizálása sem. Viszont mindenért kárpótól a sok humor, és a remek színészi teljesítmény.